

Relația dintre Felix Sima – Otilia Mărculescu

Romanul *Enigma Otiliei*, scris de George Călinescu și publicat în anul 1938, este al doilea roman dintre cele patru romane interbelice ale autorului. Ca teoretician, acesta respinge proustianismul și pledează pentru realismul clasic, ilustrat prin romanul de tip balzacian.

Relația dintre cele două personaje, Felix Sima și Otilia Mărculescu, evoluează pe tot parcursul acțiunii, luând diferite forme, de la o simplă prietenie, la o poveste de dragoste.

Statutul social al acesteia este incert, ea fiind fata din prima căsătorie a celei de-a doua soții a lui Costache Giurgiuveanu, acesta amânând adoptarea ei după moartea mamei sale. Este respinsă de clanul Tulea, în ciuda faptului că este indiferentă față de averea lui moș Costache. Fiind studentă la conservator, are temperament de artistă, studiază pianul și alege să citească reviste și cărți franțuzești. Statutul psihologic al tinerei este marcat de faptul că a rămas orfană și de viața ei în casa Giurgiuveanu. Aglae o consideră o amenințare în ceea ce privește moștenirea bătrânului, dar comportamentul frumos al Otiliei rămâne neschimbat față de clanul familiei Tulea, deși este silită să le facă față atacurilor. Personalitatea ei este în formare, fiind sensibilă, imprezibilă, chiar capricioasă; o imagine a misterului feminin și totodată reprezintă un ideal de feminitate pentru Felix și Pascalopol. Statutul moral, oscilația între Felix și Pascalopol, respectiv decizia ei finală, sunt discutabile. Otilia îl iubește pe Felix, dar îl alege pe moșier motivându-și opțiunea ca pe o dovadă de altruism, deoarece ea pretinde că nu dorește să stea în calea realizării profesionale a tânărului „o dragoste nepotrivită pentru marele viitor”. Alege, de fapt, siguranța și stabilitatea financiară. Este o fire foarte enigmatică, fapt susținut atât de Felix, cât și de Pascalopol „A fost o fată delicioasă, dar ciudată. Pentru mine e o enigmă”.

Pe de altă parte, statutul social al lui Felix suferă modificări pe tot parcursul acțiunii. Inițial, în casa bătrânului Giurgiuveanu, acesta este un tânăr orfan, proaspăt absolvent de liceu, cu aspirații mari în cariera de medicină. Faptul că el este un posibil pretendent la averea lui Giurgiuveanu stârnește disprețul Aglaei Tulea. Felix evoluează de la statutul de simplu student la medicină la cel al unui medic de renume, împlinindu-și astfel dorința de afirmare din punctul de vedere al carierei. Statutul psihologic al tânărului îi surprinde de la început imaturitatea din perspectiva emoțională, fiind lipsit de experiență. Eșecul emoțional suferit în urma realizării imposibilității de a avea o relație cu Otilia și, de asemenea, puterea cu care a făcut față acestei experiențe contribuie la grăbirea procesului de maturizare pe plan psihologic. Statutul moral este reliefat prin intermediul trăsăturilor morale. Astfel, Felix este un individ sensibil, fapt ce reiese din atitudinea și maniera cu care o abordează pe dificila Otilia, respectiv un individ inteligent, fapt accentuat de atitudinea și comportamentul pe care le are atunci când este pus față în față cu obstacolele care îl înconjoară. Felix este o fire devotată atât meseriei de medic, cât și persoanei iubite.

O primă secvență relevantă pentru relația dintre cele două personaje este cea în care Felix îi mărturisește Otiliei că o iubește prin intermediul unei scrisori. Fata nu reacționează în niciun fel la declarația de dragoste a lui Felix și, într-un gest de exaltare nebunească, tânărul fuge de acasă. Otilia îl caută peste tot cu trăsura, iar când, în sfârșit îl găsește în parc, așezat pe o bancă încărcată cu zăpadă, comportamentul ei este la fel de neclar și misterios ca întotdeauna, lăsând loc în sufletul lui Felix dezamăgirii și nedumeririi. Conversația tinerilor evidențiază cele afirmate: „-Ce copil

ești! Ți-am citit scrisoarea, dar am uitat, știi că sunt o zăpăcită.[...]/-Otilia, e adevărat? Mă iubești?/
– Ei, ei, nu ți-a spus nimeni că te urăște.”

O altă secvență ce reliefează relația dintre cei doi tineri este cea în care, atunci când după moartea lui Costache Giurgiuveanu, Otilia vine în camera lui Felix pentru a-i dovedi că îl iubește: „Ca să-ți dau o dovadă că te iubesc, am venit la tine”. Discuția tinerilor evidențiază raportarea diferită la iubire și că, implicit, au concepții diferite despre viață: Otilia percepe iubirea în felul aventuros al artistului, cu dăruire și libertate absolute, în timp ce Felix are despre dragoste păreri romantice și vede în femeie un sprijin în carieră. Dându-și seama că aceasta ar putea reprezenta o piedică în împlinirea idealurilor tânărului bărbat, Otilia îl părăsește pe Felix și alege siguranța căsătoriei cu Pascalopol.

Otilia este caracterizată încă din primul capitol: „o fată subțirică, îmbrăcată într-o rochie foarte largă pe poale, dar strânsă tare la mijloc”. Ulterior, portretul este completat de narator „față măslinie, cu nasul mic și ochi foarte albaștri”. Atât caracterul, cât și aspectul fizic al fetei reies din caracterizarea directă făcută de alte personaje: Felix și Pascalopol o văd în dublă ipostază: tânărul o privește ce pe o iubită și mamă: „Nici nu știu cum te iubesc, ca pe o logodnică, ca pe o mamă aș zice”; „ Am găsit în tine tot ce mi-a lipsit în copilărie” , pe când maturul Leonida Pascalopol o vede ca pe o iubită și fiică „N-aș putea să-ți spun dacă o iubesc pe Otilia ca părinte sau ca bărbat”. În monologul său, Costache Giurgiuveanu o asociază cu mama ei „Tot așa era, mândră, ținea la casă... și cânta bine la pian”. Aglae și Aurica o percep ca fiind o destrăbălătă, fiindcă nu respectă eticheta vremii: „O stricată, o destrăbălătă”. Caracterizarea indirectă o surprinde ca o ființă emancipată, care nu respectă întru totul normele de conduită ale vremii și preferă să se manifeste așa cum simte. Otilia se autocaracterizează ca fiind „foarte capricioasă, vreau să fiu liberă!”. Mijloacele balzaciene: imaginea contradictorie a Otiliei prin descrierea camerei și a portretului ei fizic, interiorul dezvăluind preocupările artistice, naturalețea, cochetăria, curiozitatea și atracția spre nou a tinerei.

Felix Sima este caracterizat direct de către narator: „un tânăr de vreo optsprezece ani îmbrăcat în uniformă de licean”, prezentându-l cu „o față juvenilă și prelungă, aproape feminină”, obrazul „de culoare măslinie”, iar nasul „de o crăpătură elenică”. Indirect, tânărul este descris ca având o fire analitică, dispus să muncească pentru ceea ce își propune și preocupat de interesele sale. Însingurat, visător, inteligent, fin, Felix are capacitate de reflecție, comentariul autorial notând conștiincios gândurile, frământările, îndoielile în stilul indirect liber sau prin intermediul jurnalului tânărului: „Nu trebuie să fiu așa de orgolios de averea mea, pe care n-am meritat-o și să scot ochii lumii cu ea. Trebuie să mă port modest, discret, spre a nu scoate în evidență situația critică a Otiliei. Trebuie să-i spun adevărul, că am nevoie de prezența ei”.

Puternicul conflict interior al Otiliei este generat de lipsa afecțiunii materne, mediul predominant masculin în care trăiește, precum și faptul că se află la granița dintre adolescență și tinerețe. Eroina este un amestec ciudat de atitudine copilărească și matură în același timp: aleargă desculță prin iarba din curte, se urcă pe stogurile de fân din Bărăgan, dar este profund rațională și matură atunci când îi explică lui Felix motivele pentru care nu se pot căsători „eu am un temperament nefericit: mă plictisesc repede, sufăr când sunt contrariată”. Trecherile clare de la o stare la alta sunt dovezi clare ale zbuciumului său interior, care generează în Otilia o nevoie puternică de libertate, această necesitate fiind justificarea sa pentru plecarea la Paris cu Pascalopol. Ea îl alege pe acela care nu-i răpește libertatea și nu-i impune constrângeri, fie ele și de ordin

afectiv, mărturisindu-i lui Felix „, Aș vrea să fug undeva, să zbor. Ce bine de tine că ești liber. Aș vrea să fiu băiat”.

Conflictul de natură interioară al tânărului este legat de sentimentele sale față de Otilia. Declanșat de lipsa de experiență pe care o are, în contrast cu Otilia, atinge punctul culminant când ea îi resping cererea în căsătorie. Tânărul îndrăgostit ezită să ia o decizie fermă și își pierde iubita, deși vedea în ea un ideal feminin, fata răspunzându-i nevoii lui de ocrotire, de protecție și de dragoste. Lipsit de la o vârstă fragedă de căldura sentimentului matern, Felix își îndreaptă înspre Otilia aceste sentimente: „Pentru întâia oară Felix era prins de braț cu atâta familiaritate de o fată și pentru prima oară, luând act de izbucnirea unei simțiri până atunci latente, încercă și acul geloziei, văzând cum Otilia generalizează tratamentul”.

Romanul Enigma Otiliei de G. Călinescu surprinde evoluția relației dintre Felix Sima și Otilia Mărculescu pe tot parcursul operei, de la o firească prietenie, la o poveste de dragoste, într-un final. Misterul Otiliei și al cuplului pare a se ascunde în replica de neînțeles de la începutul romanului: „Noi nu trăim decât patru-cinci ani”.